

การเมืองและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาตินิยม

พิมพ์ครั้งที่ 3

ชาติรี ประทีปนทการ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

61670471X

012578484

ศิลปวัฒนธรรม

122687415

การเมืองและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม
สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาตินิยม

ชาตรี ประทีปนันทการ

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
CHIANG MAI UNIVERSITY LIBRARY

ราคา 480 บาท

สารบัญ

การเนื่องและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม
สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาน้อย

คำนำเสนอ สุจิตต์ วงษ์เทศ	(7)
คำนำพิมพ์ครั้งที่ 3 (พ.ศ.2566)	(8)
คำนำพิมพ์ครั้งที่ 1 (พ.ศ.2547)	(21)

บทนำ การศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม	
ผ่านมุมมองทางสังคมและการเมือง	2

1 จากจักรวาลทัศน์แบบไตรภูมิสู่จักรวาลทัศน์สมัยใหม่	
แบบวิทยาศาสตร์ในสถาปัตยกรรม	19
เหตุผลนิยม สัจนิยม และมนุษยนิยม:	
อิทธิพลบางประการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางศิลปะ	22
ความเสื่อมถอยของจักรวาลทัศน์แบบไตรภูมิ	38
สถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 4:	
มิติทางการเมืองกับการตีความพุทธศาสนาใหม่	
ของธรรมยุติกนิกาย	56
แนวคิดธรรมยุติกนิกายกับการหวนกลับไปสู่รูปแบบ	
สถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัยและอยุธยา	58
มนุษยนิยมและความหมายทางการเมือง	
ของการใช้ตราสัญลักษณ์ประจำพระองค์ในหน้าบัน	
และองค์ประกอบอื่นทางสถาปัตยกรรม	86

2 ความหมายทางสังคมและการเมือง ในงานสถาปัตยกรรมยุคสยามใหม่	105
รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก:	
ฉากแห่งความศิวิไลซ์ของสยามใหม่	107
รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกของงานสถาปัตยกรรม	
แบบจารีต: ภาพสะท้อนของจุดเปลี่ยนผ่าน	
ทางสถาปัตยกรรมจากสยามเก่าสู่สยามใหม่	123
การสร้างควมศิวิไลซ์ในงานสถาปัตยกรรมแบบจารีต	126
สถาปัตยกรรมลูกผสม: การสร้างสมดุลระหว่างเก่า-ใหม่	
ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางสถาปัตยกรรม	141
จากพระเจ้าราชาธิราชสู่สมบูรณาญาสิทธิราชย์	
ในงานสถาปัตยกรรม	150
การสร้างอุดมคติร่วมทางสังคม	
ภายใต้รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์	154
แนวคิดสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในพระอุโบสถ	
วัดเบญจมบพิตร	161
ภาพเขียนภายในพระอุโบสถ: ภาพสะท้อนอุดมคติ	
เรื่องพื้นที่และเขตแดนสมัยใหม่	164
พระพุทธรูปในพระระเบียง: ผลพวงจากการปฏิรูป	
การปกครอง พ.ศ. 2435	169
สำนักทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของสยาม:	
ความหมายที่แฝงอยู่ในพระระเบียงพระอุโบสถ	
วัดเบญจมบพิตร	177
หน้าบันพระอุโบสถ: สัญลักษณ์ของระบอบ	
สมบูรณาญาสิทธิราชย์	181

3	รูปแบบสถาปัตยกรรมเมื่อยามสนธยา ของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (พ.ศ. 2453-2475)	195
	อัตลักษณ์ความเป็นไทย: การสร้างความหมายใหม่ในงาน ศิลปะและสถาปัตยกรรมแบบจารีตสมัยรัชกาลที่ 6	207
	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์: ภาพสะท้อนแนวความคิด ชาตินิยมแบบราชาชาตินิยมสมัยรัชกาลที่ 6	221
	สถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 7: ฉากสุดท้ายของสถาปัตยกรรม ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์	239
	สถาปัตยกรรมในห้วงแห่งการปฏิรูประบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์	246
	รูปแบบสากลสมัยใหม่ของศาลาเฉลิมกรุง: สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในกรอบความคิดเก่า	261
4	ความหมายทางสังคมและการเมืองในงานสถาปัตยกรรม ภายใต้อุดมการณ์ประชาธิปไตยและชาตินิยมไทย (พ.ศ. 2475-2490)	285
	สถาปัตยกรรมแบบทันสมัย: ความหมายในบริบทสังคม และการเมืองไทย พ.ศ. 2475-2490	296
	สัญลักษณ์ของสามัญชนและความเสมอภาค ในระบอบประชาธิปไตย	301
	สถาปัตยกรรมแบบทันสมัย: อัตลักษณ์ไทยใหม่ ในยุคชาตินิยมไทยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	326
	สถาปัตยกรรมไทยเครื่องคอนกรีต: รูปแบบใหม่ ของสถาปัตยกรรมไทยในระบอบประชาธิปไตย	364

สถาปัตยกรรมไทยเครื่องคอนกรีต: สัญลักษณ์	
แห่งสามัญชน ความเสมอภาค และชาตินิยมไทย	
ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม	366
วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน: วัดมหาธาตุ	
ในระบอบประชาธิปไตย	394
5 ความหมายทางสังคมและการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	
 กับการรื้อฟื้นรูปแบบจารีตและรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย	
 ประยุกต์ (พ.ศ. 2490-2500)	423
อัตลักษณ์ความเป็นไทยแบบท้องถิ่นนิยม:	
บ่อเกิดของรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์	
และสถาปัตยกรรมแบบจารีตหลัง พ.ศ. 2490	430
อัตลักษณ์ความเป็นไทยแบบท้องถิ่นนิยมกับรูปแบบ	
สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์หลัง พ.ศ. 2490	435
อัตลักษณ์ความเป็นไทยแบบท้องถิ่นนิยมกับการรื้อฟื้น	
รูปแบบศิลปะแบบจารีต และสถาปัตยกรรมแบบจารีต	
หลัง พ.ศ. 2490	461
หน่ออ่อนของกระแสอนุรักษ์นิยมและกรอบประวัติศาสตร์	
แบบราชาชาตินิยมใหม่: อีกปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบ	
สถาปัตยกรรมหลัง พ.ศ. 2490	476
บรรณานุกรม	504